

Сучасні соціологічні теорії

Дисципліна «Сучасні соціологічні теорії» є нормативною навчальною дисципліною, розробленою для освітньо-професійної програми бакалаврського рівня «Прикладна соціологія» зі спеціальності 054 «Соціологія», яка викладається у 3 семестрі в обсязі 4 кредитів за Європейською Кредитною Трансферною Системою (ECTS).

“Сучасні соціологічні теорії.” є навчальною дисципліною, яка зорієнтована на проблематику, тенденції та напрямки розвитку сучасної соціологічної теорії, методологічні дискусії щодо епістеміологічного статусу теорії в сучасній соціології.

“Сучасні соціологічні теорії” є навчальною дисципліною, яка зорієнтована на проблематику, тенденції та напрямки розвитку сучасної соціологічної теорії, методологічні дискусії щодо епістеміологічного статусу теорії в сучасній соціології. Навчальна дисципліна «Сучасні соціологічні теорії» має на меті розкрити основні концептуальні засади сучасних соціологічних теорій, специфіку новітнього розвитку теоретичної соціології, ознайомлення зі змістом найбільш впливових ідей сучасної соціології та соціальної теорії, зокрема, світ-системного аналізу, теорії комунікативної дії, структуралізму та постструктуралізму, неофункціоналізму, системної теорії, теорій синтезу, тенденцій розвитку соціології доби постмодерну. Також у навчальному курсі представлені погляди представників логічного позитивізму та постпозитивізму, їх вплив на методологію та розвиток науки й теоретичного знання. В рамках курсу здійснено систематизацію сучасних соціологічних теоретичних концепцій та соціологічної проблематики **за національними школами в соціології.**

Особлива увага у курсі приділена розвитку **соціології в Україні на сучасному етапі.**

Метою вивчення дисципліни «Сучасні соціологічні теорії» є розвиток знань і уявлень про зміст та науково-теоретичний статус найбільш впливових парадигм та концепцій суспільства, створених у кін. ХХ та на поч. ХХІ століття; аналіз ключових проблем сучасної теоретичної соціології та основних підходів до їх розгляду; встановлення причин виникнення та закономірностей розвитку провідних соціологічних напрямів досліджень; компаративний аналіз сучасних соціологічних теорій, визначення їх методологічних принципів та епістеміологічного потенціалу; вивчення логічної структури теорій суспільних змін; отримання знань, необхідних для аналізу соціально-історичної обумовленості розвитку людства.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- аналіз основних етапів еволюції сучасної теоретичної соціології;
- формування здатності до соціологічної рефлексії;
- виявлення філософсько-методологічних засад сучасних соціальних теорій;
- формування уявлень про основні онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної теоретичної соціології.
- застосування поглиблених теоретичних знань, навичок та вмій для організації самостійних наукових досліджень у навчальному процесі та аналітичній діяльності.

- формування, розвиток та поглиблення навичок аналітичного й критичного мислення.
- здатність до критичного сприйняття, узагальнення, аналізу професійної інформації, постановки мети та вибору шляхів її досягнення;
- здатність використовувати базові теоретичні знання, практичні навички та вміння для участі у наукових та науково-прикладних дослідженнях та аналітичній діяльності.

Загальний обсяг дисципліни: 4 кредити, 120 годин: 64 ауд.год, 32 год. - лекції, 32 год. – семінари, 56 год. - самостійна робота.

Базова

1. Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології. Колективна монографія / В. Ворона, В. Казаков, Н. Отрешко, В. Пилипенко, В. Резнік, В. Степаненко; за заг. ред. В. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 249 с <https://i-soc.com.ua/assets/files/library/2022-istoriko-teoretichnij-analiz-doslidnickih-program.pdf>
2. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
3. Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2 Львів: ЛьвДУВС, 2019. [Електронний ресурс]
4. Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. [Електронний ресурс]
5. Александер Дж. Нові теоретичні напрями в соціології / Джефрі Александер // Філософська і соціологічна думка. 1992. № 2 і № 4. – С. 121–130 і С. 132–156.
6. Соціологічне метатеоретизування: історія та сучасність/ За заг. ред. В. Резніка. Київ. Інститут соціології НАН України, 2019. 506 с.
7. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс] : навчальний посібник / О. А. Рахманов, С. С. Бульбенюк, Ю. М. Манелюк. К. : КНЕУ, 2017. 279 с.
8. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок (Путівник портретною галереєю Інституту соціології НАН України); за ред. акад. НАН України, проф., д.е.н. В.Ворони. Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. 301 с.
9. Соболевська М. Порядок дискурсу порядку: неофункціоналізм та постструктуралізм у сучасній соціологічній теорії : монографія / Марина Соболевська. К.: Логос, 2014. 248 с.
10. Соціологічна теорія: традиції та сучасність : Навчальний посібник / За ред. А.Ручки. К., 2007. 363 с.
11. Соціологія : навч. посіб. / за ред. С. О. Макеєва. 4-е вид., перероб. і доп. К. : Т-во «Знання», КОО, 2008. 566 с.
12. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 1. Соціальність та її форми : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 576 с.
13. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 2. Сучасні суспільства: структури та процеси : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл.

- «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. 336 с.
14. Култаєва М.Д., Навроцький О.І., Шеремет І.І. Європейська теоретична соціологія ХХ – ХХІ століття /Навчальний посібник /М.Д. Култаєва, О.І. Навроцький, І.І. Шеремет. Харків : Карківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2013. 372 с.
  15. Кутуєв П.В. Класична соціологія та сучасна соціальна теорія // Філософ. і соціол. думка. 1995. №1/2. С. 68-87.
  16. Осипчук А. Габітус як механізм синтезу структури й агентності в соціологічній теорії П'єра Бурдьє / А. Д. Осипчук // Наукові записки НаУКМА. 2013. Т. 148 : Соціологічні науки. С. 3-10.
  17. Осипчук А. Д. ДО Питання теоретичного синтезу в сучасній соціології // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3/4 (23/24) 2014
  18. Осипчук А. Д. Синтетична соціологічна концепція Нікоса Моузеліса / А.Д. Осипчук // Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. 2006. Т. 58. С. 13-17.
  19. Осипчук А. Д. Сучасні соціологічні теорії: Навчально-методична розробка курсів бакалаврського та магістерського рівнів / Автор-укладачка: А. Д. Осипчук. К. 2015.
  20. Осипчук А. Синтез рівнів "структура" - "агент" у рефлексивній соціології П'єра Бурдьє / А.Д. Осипчук // Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. 2004. Т. 32. С. 48-55.
  21. Осипчук А. Структурація, простір і час: реконструкція спроби побудови теорії синтезу "структури-агентності" Ентоні Гідденса / А. Д. Осипчук // Альманаху "Грані". 2014. № 11 (115).
  22. Осипчук А. Теорія морфогенезу Маргарет Арчер як спроба синтезу «структура-агентність» / Анна Осипчук // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2007. № 2. С. 150-163.
  23. Погорілий О. І. Соціологічна думка ХХ століття. Навч. посібник. К.: Либідь, 1996. 224 с.
  24. Кутуєв П. В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм : Моногр. / П. В. Кутуєв. К. : Сталь, 2005. 500 с.
  25. Кутуєв П. В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології / Павло Володимирович Кутуєв. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с
  26. Майбутнє європейської соціальної моделі / Фонд ім. Фрідріха Еберта, Регіональне представництво в Україні та Білорусі. Ентоні Гідденс. К.: Заповіт, 2006. 56 с.
  27. Хуткий Д. Макросоціологічний підхід до виокремлення основних підсистем сучасної світової системи суспільств / Д. Хуткий, В. Мелько // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2008. № 3.С. 42 – 54.
  28. Соболевська М. О. Неофункціоналістські та постструктуралістські теорії у сучасній соціології: Навчальний посібник / Марина Олександрівна Соболевська. Київ: Дух і Літера, 2010. 164 с.
  29. Ritzer George. Sociological Theory 8th edition. McGraw-Hill Humanities, 2010. 832 p.
  30. Wallerstein I. Utopistics or historical choices of the twenty-first century / I. Wallerstein. New York: The New Press, 1998. 93 p.

31. Giddens A. *New Rules of Sociological Method: A Positive Critique of Interpretative Sociologies* / Anthony Giddens. Stanford University Press, 1993.
32. Bourdieu, P. *Le capital social : notes provisoires* / P. Bourdieu // *Actes Rech. Sci. Soc.* 1980. Vol. 31. P. 2 – 3.
33. Bourdieu, P. *The forms of capital* / P. Bourdieu // *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. N.Y., 1985. P. 245
34. Niklas Luhmann. *Der Begriff Risiko*. In: N. Luhmann. *Soziologie des Risikos*. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 1991, S. 9-40.
35. Anthony Giddens. *Fate, Risk and Security*. In: A.Giddens. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press, 1991, p.109–143
36. Oxford Advanced Learner's Dictionary (1995). URL: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/security>

Допоміжна

1. Смелзер Н. Дж. *Проблеми соціології. Георг-Зіммелівські лекції, 1995* / Перекл. з англ. В. Дмитрук. Львів: Кальварія, 2003. 128 с.
2. Габермас Ю. *Філософський дискурс модерну*. К., 2001.
3. Габермас Ю. *Структурні перетворення у сфері відкритості*. Львів, 2000.
4. Дерріда Ж. *Позиції*. К.: Дух і Літера, 1994.
5. Фуко М. *Наглядати і карати*. К.: Основи, 1998
6. Фуко М. *Археологія знання*. К.: Основи, 2003
7. Фуко М. *Історія сексуальності т. 1-3*. Х.: Око, 1999.
8. Луман Ніклас *Реальність мас-медіа*. / За ред. Іванова В. та Мінакова М. К.: ЦВП, 2010 158 с.
9. Бурдьє П. *Рефлексивна соціологія. Частина II: Чиказький воркшоп* / П'єр Бурдьє, Лоїк Вакан. Київ : Медуза, 2015. 224 с.
10. Саїд Е. *Культура й імперіялізм* / Едвард Саїд. Київ: «Часопис “Критика”», 2007. 608 с.
11. Бодріяр Ж. *В тіні мовчазної більшості, чи Кінець соціального* / Незалежний культурологічний часопис "І", 2002. №25. с. 78-88
[file:///C:/Users/Admin/Downloads/25%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/25%20(1).pdf)
12. Луман Н. *Поняття цілі і системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах* / Ніклас Луман [пер. з нім. М. Бойченко, В. Кебуладзе]. К.: Дух і літера, 2011
13. Буравой М. *«Якщо хтось хоче позбутися марксизму, йому доведеться спочатку позбутися капіталізму»* <https://commons.com.ua/uk/majkl-buravoj-yakshho-htos-hoche-pozbut/>

14. [Віртуальна бібліотечка П'єра Бурдьє](https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/) <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/>
15. Розмова П'єра Бурдьє з Гансом Хааке про мистецтво і політику <https://commons.com.ua/uk/rozmova-pyera-burdye-z-gansom-haake-pro/>
16. Бурдьє П'єр Сутність неолібералізму <https://commons.com.ua/uk/pyer-burdye-sutnist-neoliberalizmu/>
17. [Бурдьє П'єр](https://commons.com.ua/uk/mova-i-simvolichne-nasilstvo/) [Вакан](https://commons.com.ua/uk/mova-i-simvolichne-nasilstvo/) [Лоїк](https://commons.com.ua/uk/mova-i-simvolichne-nasilstvo/) Мова і символічне насильство <https://commons.com.ua/uk/mova-i-simvolichne-nasilstvo/>
18. Значущість та неоднозначності економічної соціології Бурдьє <https://commons.com.ua/uk/sotsialni-strukturi-ekonomiki/>
19. Бурдьє П'єр: «Мене можна об'єктивувати, як і будь-кого іншого...» <https://commons.com.ua/uk/mene-mozhna-obyektivuvati-yak-i-bud-k/>
20. Бурдьє П'єр Про телебачення і журналістику. Приховувати, показуючи. Культурологічний часопис «І» / https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/
21. Валерштайн Імануель Україна у світосистемі Культурологічний часопис «І» / https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/
22. Валлерштайн І. Маркс і слабозвиненість / І. Валлерштайн // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2008. № 1. С. 50 – 66.
23. Валерштайн І. Про Росію як загрозу капіталістичній світосистемі або Чому Путін може повторити долю Хусейна? <https://commons.com.ua/ru/pro-rosiyu-yak-zagrozu-kapitalistichnij-svitosistemi-abo-chomu-putin-mozhe-povtoriti-dolyu-husejna/>
24. Валерштайн І. Світ 2050 року буде таким, яким ми його створимо <https://commons.com.ua/uk/svit-2050-roku-bude-takim-yakim-mi-jogo-stvo/>
25. Антиліберальна революція 1968 року: погляд Валлерштайна <https://commons.com.ua/uk/antiliberalna-revoljutsiya-1968-roku-pogl/>
26. Валерштайн І. Структурні кризи <https://commons.com.ua/uk/strukturni-krizi/>
27. Валерштайн І. Насильство і капіталістична світоekonomіка https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/
28. Валерштайн І. Багатоликий європоцентризм. Суспільствознавчі дилеми https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/
29. Інглгарт Р Культура і демократія https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/

Інформаційні ресурси

1. Дослідницька агенція «ФАМА». URL: <https://fama.agency/>
2. Незалежний дослідницький цент «Соціоінформ». URL: <https://socioinform.com/>
3. Інститут соціології НАН України. URL: <https://i-soc.com.ua/>
4. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
5. Соціологічна асоціація України. URL: <https://sau.in.ua/>
6. Соціологічна група «Рейтинг». URL: <https://ratinggroup.ua/>
7. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>
8. Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/>
9. Науковий журнал «Соціологія: теорія, методи, маркетинг». URL: <http://stmm.in.ua/>
10. Збірник наукових праць «Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики». URL: <http://soctech-journal.kpu.zp.ua/>

11. Науковий журнал «Український соціум». URL: <https://ukr-socium.org.ua/uk/>
12. Науковий журнал з соціології та психології «Габітус». URL: <http://habitus.od.ua/>
13. Вісник Львівського університету Серія соціологічна. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/sociology>
14. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». URL: <https://periodicals.karazin.ua/sc>
15. Архів Всеукраїнського соціологічного часопису «СВОС» <https://svoye.wordpress.com/archive/>
16. Культурологічний часопис «І» / https://chtyvo.org.ua/authors/Chasopys_Ji/